

Міністерство освіти і науки України
ДВНЗ «Переяслав-Хмельницький державний педагогічний
університет імені Григорія Сковороди»

АНТОЩУК СВІТЛАНА ВОЛОДИМИРІВНА

УДК 378.046.4:004

**ОРГАНІЗАЦІЙНО-ПЕДАГОГІЧНІ ЗАСАДИ
ПІДВИЩЕННЯ КВАЛІФІКАЦІЇ ПЕДАГОГІЧНИХ ПРАЦІВНИКІВ
ЗА ДИСТАНЦІЙНОЮ ФОРМОЮ НАВЧАННЯ**

13.00.04 – теорія і методика професійної освіти

Автореферат
дисертації на здобуття наукового ступеня
кандидата педагогічних наук



Переяслав-Хмельницький – 2016

Дисертацією є рукопис.

Робота виконана в Державному вищому навчальному закладі «Університет менеджменту освіти», Національна академія педагогічних наук України.

Науковий керівник – кандидат педагогічних наук, старший науковий співробітник
ГРАВІТ Володимир Олександрович,
ДВНЗ «Університет менеджменту освіти» НАПН України,
професор кафедри відкритих освітніх систем та інформаційно-комунікаційних технологій.

Офіційні опоненти: доктор педагогічних наук, професор
СПРІН Олег Михайлович,
Інститут інформаційних технологій і засобів навчання НАПН України,
заступник директора з наукової роботи;

кандидат педагогічних наук
ПОЙДА Сергій Андрійович,
КВНЗ «Вінницька академія неперервної освіти»,
завідувач відділу дистанційного навчання.

Захист відбудеться «3» червня 2016 р. об 11.00 годині на засіданні спеціалізованої вченої ради К 27.053.03 у ДВНЗ «Переяслав-Хмельницький державний педагогічний Університет імені Григорія Сковороди» за адресою: 08401, Київська обл., м. Переяслав-Хмельницький, вул. Сухомлинського, 30, зала імені В.О. Сухомлинського.

З дисертацією можна ознайомитись у бібліотеці ДВНЗ «Переяслав-Хмельницький державний педагогічний Університет імені Григорія Сковороди» (08401, Київська обл., м. Переяслав-Хмельницький, вул. Сухомлинського, 30).

Автореферат розісланий «29» квітня 2016 р.

**Учений секретар
спеціалізованої вченої ради**



Н. П. Онищенко

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми. Світові тенденції глобалізації та інтернаціоналізації, трансформації цінностей й інформатизації кардинально змінюють позиціонування освіти в суспільстві, перетворюють її в національний капітал та інструмент глобального взаємообміну ідеями, інформацією, знаннями й технологіями, що руйнує межі та кордони. Досвід економічно розвинених країн світу (США, Велика Британія, Німеччина та ін.) засвідчує, що рушійною силою розвитку держави є якісна неперервна освіта, яка створює передумови для особистісного розвитку, самореалізації та конкурентоспроможності кожної людини.

У Національній стратегії розвитку освіти в Україні на період до 2021 року (2013), галузевій Концепції розвитку неперервної педагогічної освіти (2013) та Законі України «Про вищу освіту» (2014) наголошується на необхідності підготовки та відтворення конкурентоспроможного людського капіталу на основі навчання протягом життя та поєднанні європейських традицій, світових і національних надбань освіти. Провідна роль у вирішенні поставлених завдань належить системі післядипломної педагогічної освіти, що в умовах інтенсивного технологічного розвитку має базуватися на принципах і моделях відкритої освіти та широкому використанні технологій дистанційного навчання. Особливої актуальності в наш час набуває проблема повномасштабного та якісного впровадження дистанційного навчання в післядипломну педагогічну освіту, що зумовлюється гострою необхідністю підвищення кваліфікації педагогічних кадрів відповідно до вимог державної політики в галузі освіти, євроінтеграції та змін, які відбулися в соціальних, політичних й економічних умовах життя українського суспільства.

За останні роки була опублікована низка наукових робіт вітчизняних учених (В. Ю. Биков, Я. Я. Болюбаш, І. Є. Булах, Р. П. Карпюк, А. П. Кудін, В. М. Кухаренко, Л. П. Одерій, В. В. Олійник, П. В. Стефаненко, П. М. Таланчук та ін.), що дозволило створити науково-методичні передумови для ефективного впровадження дистанційного навчання в освітню діяльність навчальних закладів різних типів, форм власності та підпорядкування. Протягом цього ж періоду в Україні значно виріс рівень інформатизації суспільства, що створило надійний фундамент для впровадження в освіту технологій дистанційного навчання.

Значний внесок у теорію та практику післядипломної педагогічної освіти зробили науковці: В. І. Бондарь, І. А. Зязюн, І. П. Жерносек, Н. І. Клокар, В. Г. Кремень, С. В. Крисюк, В. І. Маслов, А. С. Ніктіна, Н. Г. Ничкало, Н. Г. Протасова, В. І. Пуцов, Л. Є. Сігаєва, М. І. Скрипник, Є. Р. Чернишова, А. І. Чміль, Т. І. Шамова, В. П. Яковць та ін. Науково-теоретичні та організаційно-методичні основи дистанційного навчання висвітлено в роботах В. О. Гравіта, М. І. Жалдака, В. О. Кравця, Л. Л. Ляхоцької, Т. В. Пасічника, Є. С. Полат, Б. І. Шуневича; дослідженню дистанційного навчання як особливої педагогічної технології присвячені роботи А. М. Алексюка, В. П. Безпалька, І. М. Дичківської, О. М. Пехоти, І. П. Подласого, Г. К. Селевка, А. В. Хуторського, Д. В. Чернилевського; психолого-педагогічні аспекти дистанційного навчання розглянуті у працях О. І. Бондарчук, Н. Г. Сиротенко, С. О. Сисоєвої, О. В. Рибалко, Н. Є. Твердохлебової; принципи дистанційного навчання розглядались у роботах І. Д. Беха, Г. В. Брянцевої, В. В. Докучаєвої, М. Б. Євтуха, А. С. Нісімчук, О. М. Самойленка, В. І. Солдаткіна,

В. С. Шматко; засоби та забезпечення дистанційного навчання досліджували Ю. М. Богачков, В. А. Богомолів, А. І. Гладир, А. М. Гуржій, Т. І. Коваль, А. П. Кудін, В. В. Лапінський, М. П. Лещенко, А. Ф. Манак, Ю. І. Машбиць, Н. В. Морзе, С. А. Раков, С. А. Семерікова, М. Л. Смульсон, А. В. Співаковський, О. М. Спирін, П. В. Стефаненко, С. В. Титенко, Ю. В. Тріус.

Аналіз наукових джерел показав, що, незважаючи на вагомий теоретичний і практичний внесок зазначених робіт, переважна більшість науковців на сучасному етапі досліджують проблему дистанційного навчання у вищих навчальних закладах. Водночас, спеціальні дослідження щодо організаційно-педагогічних засад підвищення кваліфікації педагогічних працівників за дистанційною (очно-дистанційною) формою навчання не здійснювалися. Недостатня розробленість проблеми негативно вплинула на темпи і масштаби впровадження дистанційного навчання в освітній процес вищих навчальних закладів післядипломної педагогічної освіти, його якість та ефективність. Дослідження реального стану дистанційного навчання в післядипломній педагогічній освіті, результати якого опубліковані у довіднику «Освітня діяльність навчальних закладів післядипломної педагогічної освіти» (В. В. Олійник, В. О. Гравіт, Л. Л. Ляхоцька, 2012) показало, що в наш час використовують дистанційну (очно-дистанційну) форму навчання не більше 60 % українських інститутів післядипломної педагогічної освіти. При цьому в зазначених закладах на дистанційну (очно-дистанційну) форму навчання переведено лише 1–2 категорії педагогічних працівників.

Процес впровадження дистанційного навчання в післядипломну педагогічну освіту є багатограним і складним. Він вимагає чіткої організації, інвестиційної політики, розвиненої матеріально-технічної бази, координації дій, кваліфікованого персоналу, професійного планування та ефективного контролю. Повномасштабне впровадження технологій дистанційного навчання у підвищенні кваліфікації педагогічних працівників здатне забезпечити новий більш високий рівень підвищення кваліфікації, що зумовлюється наступними обставинами: забезпечується реальна, а не декларована неперервність післядипломної педагогічної освіти; з'являється можливість у міжкурсовий період задовольняти інтереси та запити педагогічних працівників у змістовній інформації та оперативно інформувати їх про нові розробки та передовий педагогічний досвід; посилюється особиста орієнтація підвищення кваліфікації за рахунок більшої індивідуалізації навчання; активізується процес комп'ютеризації та інформатизації освітнього процесу, підвищується рівень та якість наочності лекцій, дискусій, семінарів, практичних занять за рахунок залучення елементів дистанційного навчання; посилюється творча складова навчання завдяки використанню слухачами телекомунікаційних мереж для пошуку та добору професійної інформації, її накопичення, аналізу та використання, можливості розміщення на Веб-ресурсах власних розробок тощо. Водночас, на основі організованого в системі післядипломної педагогічної освіти єдиного інформаційно-освітнього середовища посилюються комунікативні зв'язки між обласними інститутами післядипломної педагогічної освіти та колишніми слухачами курсів підвищення кваліфікації, забезпечується оперативний зворотний зв'язок, з'являються реальні можливості контролю за роботою аспірантів та здобувачів, надання їм кваліфікованої допомоги,

а також розширюється кругозір та підвищується рівень професійної кваліфікації педагогічних працівників.

У ході аналізу теорії і практики з досліджуваної проблеми були виявлені такі суперечності між: соціальною потребою у висококваліфікованих і конкурентоспроможних педагогічних кадрах та неможливістю забезпечити її без залучення сучасних технологій навчання й інноваційних підходів до організації, змісту та забезпечення освітнього процесу в умовах стрімкого технологічного розвитку; підвищенням актуальності, реальним потенціалом дистанційного навчання та рівнем його практичного застосування у вищих навчальних закладах післядипломній педагогічній освіті; об'єктивною потребою в організації якісного підвищення кваліфікації педагогічних кадрів освіти на засадах дистанційного навчання та відсутністю науково обґрунтованої й експериментально перевіреної моделі такого навчання; необхідністю задоволення індивідуальних потреб і запитів педагогічних працівників при малому бюджеті часу та невеликим терміном відриву від професійної діяльності.

Отже, актуальність, об'єктивно існуюча необхідність вирішення окреслених проблем у теоретичному і практичному напрямках та виявлені протиріччя зумовили вибір теми дисертаційної роботи: **«Організаційно-педагогічні засади підвищення кваліфікації педагогічних працівників за дистанційною формою навчання».**

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Дисертаційне дослідження виконано відповідно до плану науково-дослідної роботи ДВНЗ «Університет менеджменту освіти» НАПН України в межах комплексних науково-дослідних робіт «Кредитно-модульна система організації навчального процесу в підвищенні кваліфікації керівних кадрів освіти» (державний реєстраційний номер 0109U002231) та «Науково-методичні основи модернізації освітньої діяльності вищих навчальних закладів ППО» (державний реєстраційний номер 0112U002346).

Тему дисертації затверджено вченою радою ДВНЗ «Університет менеджменту освіти» НАПН України (протокол №1 від 23.01.2002 р.) та узгоджено у Міжвідомчій раді з координації наукових досліджень з педагогічних і психологічних наук в Україні (протокол № 6 від 18.06.2002 р.).

Мета дослідження полягає у розробці, теоретичному обґрунтуванні та експериментальній перевірці моделі підвищення кваліфікації педагогічних працівників за дистанційною (очно-дистанційною) формою навчання.

Задачі дослідження:

1. Здійснити аналіз якісного стану теоретичного забезпечення досліджуваної проблеми у науково-педагогічній літературі та практичного стану впровадження дистанційного навчання в освітній процес вищих навчальних закладів післядипломної педагогічної освіти.

2. Визначити концептуальні основи організації дистанційного навчання в післядипломній педагогічній освіті.

3. Розробити, науково обґрунтувати та експериментально апробувати модель підвищення кваліфікації педагогічних працівників за дистанційною (очно-дистанційною) формою навчання та алгоритм її впровадження.

4. Узагальнити результати експерименту з перевірки ефективності моделі підвищення кваліфікації педагогічних працівників за дистанційною (очно-дистанційною) формою навчання.

Об'єкт дослідження – процес підвищення кваліфікації педагогічних працівників за дистанційною (очно-дистанційною) формою навчання.

Предмет дослідження – теоретичне забезпечення, зміст, організація, технології та умови підвищення кваліфікації педагогічних працівників на засадах дистанційного навчання.

Методи дослідження: *теоретичні* – системний аналіз філософської та психолого-педагогічної літератури, нормативно-правової та навчально-методичної документації для вивчення наукових основ проблеми, визначення понятійного апарату; аналіз і систематизація передового педагогічного досвіду щодо використання дистанційного навчання у вищих навчальних закладах післядипломної педагогічної освіти для розуміння проблеми підвищення кваліфікації педагогічних кадрів; узагальнення та систематизація для концептуалізації основних теоретичних положень організації підвищення кваліфікації педагогічних працівників за дистанційною (очно-дистанційною) формою навчання; аналіз, синтез, абстрагування, прогнозування і моделювання з метою розробки моделі підвищення кваліфікації педагогічних працівників за дистанційною (очно-дистанційною) формою навчання; *емпіричні* – бесіда, анкетування для виявлення освітніх потреб педагогічних працівників, опитування, педагогічне спостереження, тестування, педагогічний експеримент (констатувальний і формувальний) з метою перевірки ефективності моделі та апробації обґрунтованих організаційно-педагогічних умов підвищення кваліфікації педагогічних працівників; *методи математичної та статистичної обробки даних* для оцінки результатів дослідження, отриманих під час проведення педагогічного експерименту, та визначення достовірності динаміки змін, які відбулися у ході формувального експерименту.

Наукова новизна одержаних результатів полягає в тому, що:

– *вперше* розроблено та науково обґрунтовано концептуальні основи організації дистанційного навчання в післядипломній педагогічній освіті, до складу якої входять складові: базові (*мета, завдання, принципи та функції дистанційного навчання*), організаційні (*система підвищення кваліфікації педагогічних працівників, основи її комплектування, рівні організації дистанційного навчання, управління процесом дистанційного навчання*), педагогічні (*особливості контингенту, специфіка і форми організації навчального процесу, забезпечення освітньої діяльності*);

– *уточнено* причини гальмування впровадження дистанційного навчання у підвищення кваліфікації педагогічних працівників (*обмежені масштаби застосування дистанційного навчання у закладах післядипломної педагогічної освіти, невисока якість та ефективність застосування технологій дистанційного навчання, відсутність єдиного інформаційно-освітнього середовища (простору) післядипломної педагогічної освіти, недостатня якість Веб-ресурсів обласних інститутів післядипломної педагогічної освіти, розрізнені та нескоординовані зусилля творчої взаємодії між закладами післядипломної педагогічної освіти щодо дистанційного навчання*);

– подальшого розвитку набули зміст, форми і методи організації освітнього процесу підвищення кваліфікації педагогічних працівників та забезпечення самостійної роботи слухачів на засадах сучасних технологій дистанційного навчання (*самостійний вибір слухачем змісту підвищення кваліфікації та формування індивідуальної пізнавальної траєкторії; використання дистанційних навчальних модулів; нові види і форми дистанційних навчальних занять: відеолекції, мультимедіалекції, вебінари, відеоконференції; застосування електронного навчально-методичного комплексу, побудованого з використанням хмарних технологій Google Apps for Education; збільшення кількості модульних контролів та коригування їх змісту; запровадження комплексного підсумкового показника успішності підвищення кваліфікації*).

Практичне значення одержаних результатів полягає у розробці технологічного алгоритму впровадження моделі підвищення кваліфікації педагогічних працівників за дистанційною (очно-дистанційною) формою навчання; впровадженні нових підходів до організації та забезпечення самостійної роботи слухачів на дистанційному етапі підвищення кваліфікації педагогічних працівників за очно-дистанційною формою навчання (використання індивідуальних планів підвищення кваліфікації слухачів, побудова індивідуальної навчальної траєкторії слухача, наявність вибіркового дистанційного навчального модулю, використання електронного навчально-методичного комплексу, побудованого на базі хмарних технологій Google Apps for Education); розробці та реалізації професійної, робочої програм та навчального, робочого навчального і навчально-тематичних планів підвищення кваліфікації слухачів категорії «Викладачі-тьютори (організатори) дистанційного навчання ВНЗ III-IV рівнів акредитації»; створенні електронного інформаційно-освітнього ресурсу для забезпечення підвищення кваліфікації педагогічних працівників (URL: www.kdoumokhmara.net) та розробці посібника «Основи організації дистанційного навчання в післядипломній педагогічній освіті».

Результати дисертації можуть бути використані керівниками, науково-педагогічними і педагогічними працівниками в освітньому процесі вищого навчального закладу післядипломної педагогічної освіти для впровадження дистанційного навчання та організації підвищення кваліфікації педагогічних працівників на засадах сучасних технологій дистанційного навчання.

Результати дисертаційного дослідження впроваджено в освітній процес ДВНЗ «Університет менеджменту освіти» НАПН України (довідка № 01-02/291 від 19.05.2015 р.), Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини (довідка № 1311/01 від 19.05.2015 р.), Рівненського обласного інституту післядипломної педагогічної освіти (довідка № 01-16/591 від 19.05.2015 р.), Чернігівського обласного інституту післядипломної педагогічної освіти імені К.Д. Ушинського (довідка № 10/1-09/428 від 20.05.2015 р.).

Особистий внесок здобувача. Усі наукові положення, висновки і пропозиції у дисертаційній роботі сформульовані автором та є її науковим доробком. У публікації [1] автором проаналізовані питання впровадження дистанційного навчання в післядипломну педагогічну освіту та організації навчального процесу на засадах дистанційного навчання; [2] – розроблено частину професійної програми підвищення кваліфікації директорів ПТНЗ за дистанційною формою навчання;

[3] – розроблено модуль 3 «Технічне і програмне забезпечення дистанційного навчання», модуль 4 «Інформаційні і комунікаційні технології в дистанційному навчанні»; [4] – створено частину професійної програми підвищення кваліфікації державних службовців V–VII категорії посад: завідувачі відділів (управлінь) освіти райдержадміністрацій та міськвиконкомів за дистанційною формою навчання; [5] – розроблено частину професійної програми підвищення кваліфікації завідуючих районними (міськими) методичними кабінетами за дистанційною формою навчання; [6] – запропоновано базовий навчально-тематичний план, типову програму спецкурсу, зміст програми; сформовано глосарій, покажчик основних Web-сайтів, покажчик провідних організацій та установ освіти, які займаються проблемами дистанційної освіти; [7] – проаналізовано практичні аспекти підвищення кваліфікації керівників освіти і питання забезпечення навчального процесу за дистанційною формою навчання; [8] – досліджено питання очно-дистанційної форми підвищення кваліфікації керівних кадрів освіти ПТНЗ; [9] – проаналізовано особливості очно-дистанційної форми підвищення кваліфікації для керівних кадрів професійно-технічних навчальних закладів і розроблено методичні рекомендації щодо застосування інформаційних, комп'ютерних та Інтернет-технологій у підвищенні кваліфікації таких кадрів; [10] – обґрунтовано організаційно-педагогічні умови підвищення кваліфікації керівних кадрів професійно-технічних навчальних закладів; [11] – розроблено теми «Освітній Web-простір: сервіси та ресурси», «Інформаційно-освітнє середовище дистанційного навчання навчального закладу», «Інтернет-забезпечення дистанційного навчання в інститутах післядипломної педагогічної освіти»; [12] – розкрито особливості створення дистанційного курсу; [13] – досліджено освітню діяльність у вищих навчальних закладах післядипломної педагогічної освіти, проаналізовано питання самостійної роботи слухачів, нормативного, методичного та дидактичного забезпечення впровадження Європейської кредитно-трансферної системи; [14] – розроблено покрокову інструкцію для реєстрації та роботи слухача в електронному навчально-методичному комплексі під час підвищення кваліфікації за дистанційною формою навчання; [15] – досліджено основи планування, організації та забезпечення навчального процесу при підвищенні кваліфікації педагогічних працівників на засадах інноваційних підходів та сучасних технологій; [16] – розроблено теми «Дистанційне навчання як форма навчання та педагогічна технологія», «Особливості організації дистанційного навчання у післядипломній педагогічній освіті», «Практичні аспекти організації дистанційного навчання в післядипломній педагогічній освіті», експериментальні професійну і робочу програми, навчальний, робочий навчальний та навчально-тематичний плани підвищення кваліфікації; [17] – проаналізовано зміст підготовчої роботи для впровадження технологій дистанційного навчання у навчальний процес інститутів післядипломної педагогічної освіти; [33] – проаналізовано проблеми дистанційного навчання у післядипломній педагогічній освіті.

Апробація результатів дослідження. Основні наукові положення та результати дослідження були представлені та обговорювалися на науково-практичних конференціях різного рівня: *міжнародних* – «Проблеми розвитку післядипломної педагогічної освіти в сучасному суспільстві» (Київ, 2002),

«Інновації у вищій освіті – 2003» (Київ, 2003), «Теорія і практика дистанційного навчання в післядипломній освіті» (Київ, 2011), «Современные проблемы подготовки учителей» (Баку, 2011), «Інформаційні технології та безпека інформаційно-комунікаційних систем» (Вінниця, 2012), «Сучасна освіта в Україні – 2012» (Київ, 2012), «Теорія і практика дистанційного навчання в післядипломній освіті» (Київ, 2012), «Інформатизація освітньої діяльності навчальних закладів післядипломної педагогічної освіти» (Київ, 2013), «Теорія і практика дистанційного навчання в освіті» (Київ, 2013), «Психолого-педагогічний супровід фахової підготовки та підвищення кваліфікації особистості в умовах трансформації освіти» (Київ, 2014), «Теорія і практика дистанційного навчання в освіті» (Київ, 2014); *всеукраїнських* – «Використання інформаційних технологій у післядипломній освіті вчителів, проблеми та перспективи дистанційного навчання» (Одеса, 2002), «Стан та перспективи впровадження дистанційного навчання в післядипломну педагогічну освіту» (Київ, 2004), «Актуальні проблеми організації дистанційного навчання» (Дубно, 2004), «Розвиток післядипломної педагогічної освіти України: стан, проблеми, перспективи» (Київ, 2008), «Організаційно-педагогічні умови реалізації дистанційного навчання у післядипломній освіті» (Вінниця, 2008), «Розвиток післядипломної педагогічної освіти в Україні: стан, проблеми, перспективи» (Київ, 2009), «Стан та перспективи впровадження дистанційної форми навчання в системі післядипломної педагогічної освіти» (Київ, 2008), «Перспективи впровадження інформаційних та комунікаційних технологій до навчально-виховного процесу» (Вінниця, 2009), «Науково-практичні аспекти впровадження кредитно-модульної системи організації навчального процесу в підвищення кваліфікації керівних і педагогічних кадрів освіти» (Київ, 2010), «Проблеми розвитку післядипломної педагогічної освіти у сучасному суспільстві» (Херсон, 2011), «Готовність педагогів до інноваційної діяльності в умовах безперервної післядипломної педагогічної освіти» (Рівне, 2011), «Технологія запровадження кредитно-трансферної системи в освітню діяльність ВНЗ ППО» в рамках VI всеукраїнського фестивалю науки (Київ, 2012), «Розвиток післядипломної педагогічної освіти у сучасному суспільстві: експериментально-дослідницька діяльність» (Львів, 2012), «Основні напрями модернізації освітньої діяльності у вищих навчальних закладах післядипломної педагогічної освіти на засадах сучасних технологій» (Київ, 2013), «Управління інноваційним розвитком системи загальної середньої освіти в умовах соціально-економічних реформ» (Київ, 2014).

Публікації. Основні положення й висновки дисертації висвітлено в 35 наукових працях (18 – у співавторстві), із них 16 навчально-методичних посібників, 5 статей у наукових фахових виданнях, 1 – у зарубіжному виданні, 10 тез у збірниках матеріалів конференцій, 3 статті в інших науково-методичних виданнях.

Структура дисертації. Робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків до кожного розділу, загальних висновків, списку використаних джерел (304 найменування, із них 8 – іноземною мовою), 8 додатків. Загальний обсяг дисертації становить 293 сторінок, основний текст викладено на 185 сторінках. Робота містить 32 таблиці та 41 рисунок на 40 сторінках.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ РОБОТИ

У **вступі** відображено науковий апарат дослідження, обґрунтовано його актуальність і доцільність, визначено мету, задачі, об'єкт, предмет, методи дослідження, розкрито наукову новизну, практичне значення, наведено дані про апробацію і впровадження результатів дисертації.

У першому розділі – **«Підвищення кваліфікації педагогічних кадрів за дистанційною формою навчання: теорія та практика»** – здійснено аналіз науково-педагогічної літератури, фахових видань, нормативних документів та інформаційних ресурсів мережі Інтернет, що розкривають теоретичні, практичні й технологічні аспекти освітнього процесу у вищих навчальних закладах післядипломної педагогічної освіти на засадах відкритої освіти та дистанційного навчання в сучасних умовах модернізації системи освіти.

Встановлено, що існуюча умовно відкрита система післядипломної педагогічної освіти є в сучасних умовах жорстко регламентованою, високовартісною та повільно реагує на інноваційні зміни в суспільстві, в наслідок чого не в змозі ефективно задовольнити зростаючий попит на доступні та якісні освітні послуги і не відповідає зростаючим викликам сучасного інформаційного суспільства та вимогам сьогодення. А отже, потребує адекватної модернізації, й здійснювати її варто на засадах сучасних світових підходів і технологій, інноваційних форм та інтерактивних методів навчання.

На основі вивчення світового досвіду економічно розвинених країн світу (США, Великої Британії, Австрії та ін.) було вирішено найбільш прогресивний та ефективний шлях розвитку – перехід на відкриті освітні системи, що забезпечують широку доступність до якісної освіти для кожного індивідуума, дозволяють освітньому процесу стати дійсно інтерактивним та більш цілеспрямованим, сприяють підвищенню якості освіти, спрямовують особистий і професійний розвиток індивідуума відповідно до його здібностей, задатків і потреб. Доведено, що основою та першим кроком такого переходу може стати створення в післядипломній педагогічній освіті відкритих університетів європейського типу, застосування в освітньому процесі вищих навчальних закладів післядипломної педагогічної освіти принципів та моделей відкритої освіти.

Визначено, що здійснення переходу в системі післядипломної педагогічної освіти на принципи і моделі відкритої освіти потребує, насамперед: наукового системного підходу до розробки проблеми; принципової модернізації структури, змісту і організації освітнього процесу; використання сучасних форм, методів і технологій навчання; удосконалення нормативного, методичного, матеріально-технічного та інших видів забезпечення. Водночас, усі зміни, трансформації та нововведення, які здійснюються під час такого реформування, мають відповідати викликам сучасного інформаційного суспільства. Реформування системи післядипломної педагогічної освіти та надання їй характеристик відкритої освіти можна якісно здійснити лише у процесі використання такої сучасної технології як дистанційне навчання.

З'ясовано, що впровадження технологій дистанційного навчання в післядипломну педагогічну освіту стало об'єктивною необхідністю, яка обумовлена соціально-економічними умовами (ринкова економіка, конкуренція), цілями і

завданнями розвитку вітчизняної освіти (доступність, неперервність, особиста орієнтованість) та особливостями контингенту педагогічних працівників (кількість, номенклатура, сфера діяльності).

На основі проведеного аналізу процесу впровадження дистанційного навчання у підвищення кваліфікації педагогічних працівників виокремлено три етапи (*початковий, становлення та розвитку*). Під час дослідження виявлено позитивні здобутки та визначено проблеми (*обмежені масштаби застосування та повільний темп впровадження дистанційного навчання в освітній процес більшості вищих навчальних закладів післядипломної педагогічної освіти; невисока якість та ефективність застосування технологій дистанційного навчання; повільні темпи розбудови єдиного інформаційно-освітнього простору післядипломної педагогічної освіти; низька якість Веб-сайтів обласних інститутів післядипломної педагогічної освіти; розрізнені та не сконцентровані зусилля творчої взаємодії вищих навчальних закладів післядипломної педагогічної освіти з питань дистанційного навчання*), які потребують розв'язання в системі дистанційного підвищення кваліфікації педагогічних працівників. На першому етапі було започатковано спроби дистанційного підвищення кваліфікації в окремих вищих навчальних закладах післядипломної педагогічної освіти. На другому етапі тривала розробка теорії та практики дистанційного навчання в післядипломній педагогічній освіті; серед науковців, керівників та педагогічних працівників навчальних закладів поширювалися прогресивні ідеї щодо дистанційного навчання; зростала мережа вищих навчальних закладів післядипломної педагогічної освіти, які запроваджували дистанційне навчання в освітній процес; продовжувалася поступова підготовка фахівців у галузі дистанційного навчання. На третьому етапі тривали подальші наукові пошуки щодо розвитку дистанційного навчання в післядипломній педагогічній освіті; розроблялись та обґрунтовувались нові підходи до організації і структури змісту підвищення кваліфікації педагогічних працівників на засадах сучасних технологій; здійснювалася підготовка нових категорій спеціалістів в галузі дистанційного навчання.

У другому розділі – **«Концептуальні засади організації підвищення кваліфікації педагогічних працівників за дистанційною формою навчання»** – розроблено науково-методичні основи підвищення кваліфікації педагогічних працівників за дистанційною (очно-дистанційною) формою навчання, проаналізовано їх структурні складові; здійснено наукове обґрунтування моделі підвищення кваліфікації педагогічних працівників, розкрито її зміст та запропоновано алгоритм впровадження в освітній процес вищого навчального закладу післядипломної педагогічної освіти.

На основі концептуальних положень досліджень вітчизняних і зарубіжних учених (А. М. Алексюка, В. Ю. Бикова, Дж. Деніела, В. М. Кухаренка, В. В. Олійника, Є. С. Полат, П. В. Стефаненко, П. М. Таланчука, А. В. Хуторського, Б. І. Шуневича) здійснено аналіз дистанційного навчання як самостійної особливої форми навчання та інноваційної педагогічної (освітньої) технології.

Ґрунтуючись на проведеному аналізі розроблено систему концептуальних основ організації дистанційного навчання в післядипломній педагогічній освіті (рис. 1). Дана система представлена у вигляді базових, педагогічних й

організаційних складових та є теоретичною основою впровадження дистанційного навчання в післядипломну педагогічну освіту.

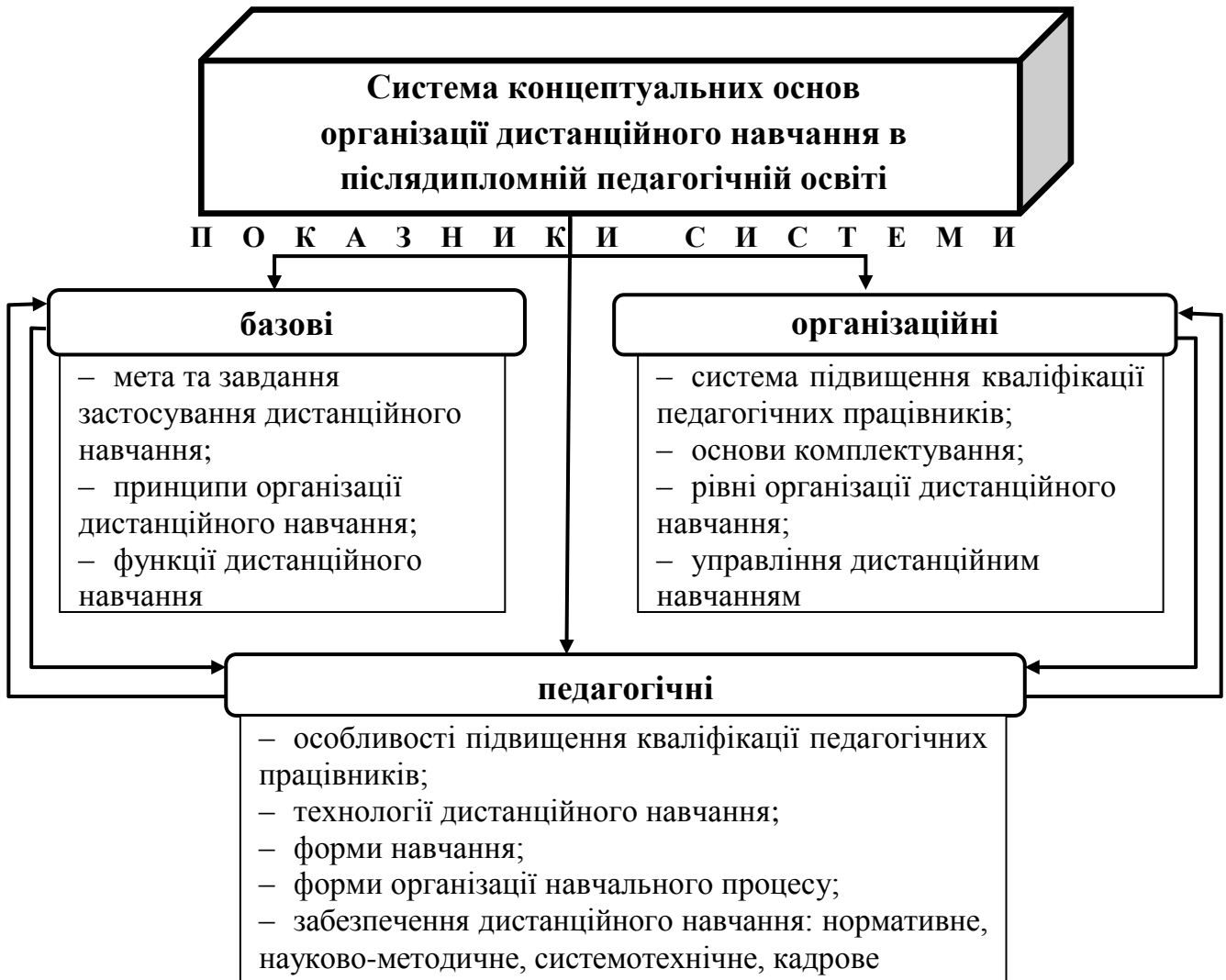


Рис. 1. Система концептуальних основ організації дистанційного навчання в післядипломній педагогічній освіті

У процесі дослідження створено теоретичне підґрунтя організації дистанційного навчання в післядипломній педагогічній освіті, що дало змогу достовірно оцінити стан застосування дистанційного навчання у післядипломній педагогічній освіті та визначити науково обґрунтовані напрями подальшого впровадження технологій дистанційного навчання в освітній процес. Здійснено дослідження практичних аспектів організації дистанційного навчання у післядипломній педагогічній освіті на основі процесуально-діяльної характеристики дистанційного навчання, яка включає цілепокладання, планування, організацію дистанційного навчання в післядипломній педагогічній освіті, а також зміст, методи і форми реалізації цілей.

Для розв'язання виявлених проблем впровадження дистанційного навчання у підвищення кваліфікації педагогічних працівників розроблено модель підвищення кваліфікації педагогічних працівників за дистанційною (очно-дистанційною) формою навчання та обґрунтовано її структуру (рис. 2).

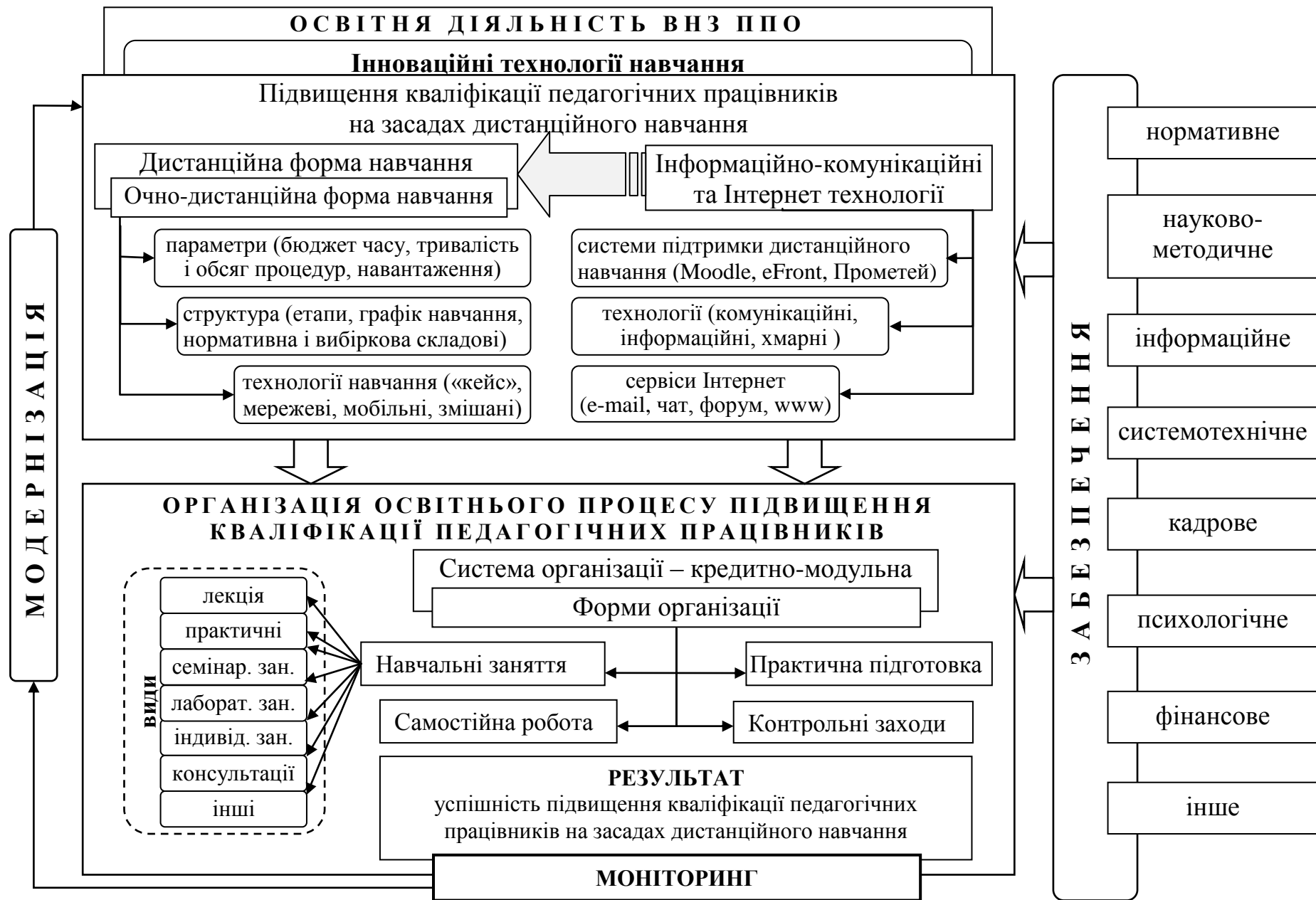


Рис. 2. Модель підвищення кваліфікації педагогічних працівників за дистанційною (очно-дистанційною) формою навчання

Побудована модель є змішаною, а в її структурі виокремлено такі блоки: підвищення кваліфікації педагогічних працівників на засадах дистанційного навчання та сучасних технологій (структура, параметри і варіанти дистанційної (очно-дистанційної) форми навчання; різноманітні інформаційно-комунікаційні та Інтернет-технології); організація освітнього процесу підвищення кваліфікації педагогічних працівників (система і форми організації, різні види навчальних занять, самостійна робота, практична підготовка, контрольні заходи, результат підвищення кваліфікації та його моніторинг); забезпечення підвищення кваліфікації педагогічних працівників на засадах дистанційного навчання (нормативне, науково-методичне, інформаційне, системотехнічне, кадрове, психологічне, фінансове). Розкрито сутність кожного компоненту моделі, що дозволяє зрозуміти багатогранність та складність процесу впровадження дистанційного навчання в освітній процес вищого навчального закладу післядипломної педагогічної освіти.

Для реалізації на практиці основних положень побудованої моделі запропоновано універсальний та чіткий поетапний алгоритм її впровадження в освітній процес вищого навчального закладу післядипломної педагогічної освіти. Алгоритм складається з чотирьох етапів: підготовчий, технологічний, апробація, впровадження. Для кожного етапу проаналізовано його структуру та зміст, а також, визначено орієнтовну послідовність дій та заходів на кожному з етапів алгоритму і надано відповідні рекомендації.

Метою побудови моделі та поетапного алгоритму її реалізації стало розроблення чіткого механізму підвищення кваліфікації педагогічних працівників за дистанційною (очно-дистанційною) формою навчання, який забезпечує підвищення якості та ефективності підвищення кваліфікації педагогічних працівників на засадах сучасних технологій дистанційного навчання.

У третьому розділі – **«Дослідно-експериментальна перевірка ефективності моделі підвищення кваліфікації педагогічних працівників за дистанційною формою навчання»** – висвітлено основні параметри підготовки й проведення педагогічного експерименту, розкрито його сутність та етапи, проаналізовано результати.

Експеримент проводився в умовах реального освітнього процесу (2009–2014 рр.) Центрального інституту післядипломної педагогічної освіти та Інституту відкритої освіти ДВНЗ «Університет менеджменту освіти» НАПН України відповідно до планів-графіків підвищення кваліфікації керівних, педагогічних та науково-педагогічних кадрів освіти на відповідні роки.

Під час проведення педагогічного експерименту була перевірена гіпотеза, що застосування нових підходів до організації, змісту й забезпечення освітнього процесу в ВНЗ ППО та використання сучасних технологій дистанційного навчання підвищить рівень і результативність підвищення кваліфікації педагогічних працівників.

До педагогічного експерименту всього були залучені 161 респондент – слухачі курсів підвищення кваліфікації з семи навчальних груп. П'ять навчальних груп (134 особи), які брали участь в експерименті в 2014 р., були обрані як експериментальні, а дві навчальні групи (27 осіб) 2010 р. – як контрольні. Формування контрольних та експериментальних навчальних груп було чітко обґрунтовано та здійснено

відповідно до існуючих методик. Основними критеріями були: однакова категорія підвищення кваліфікації; спільний напрямок діяльності слухачів навчальних груп; випадковий характер формування складу груп; достатня кількість респондентів; однакова форма навчання та система організації освітнього процесу; приблизно однаковий стартовий рівень підготовки слухачів контрольних та експериментальних груп на початку навчання.

Реалізація констатувального (2010 р.) та формувального (2014 р.) експериментів включала декілька етапів: підготовчий, експериментальний і заключний. Підготовчий етап включав: підготовку та розробку всебічного забезпечення експерименту (нормативного, організаційного, кадрового, системотехнічного, методичного тощо). На експериментальному етапі відбувалося безпосереднє здійснення процесу підвищення кваліфікації слухачів у контрольних та експериментальних групах у відповідних віртуальних навчальних середовищах. Заключний етап передбачав оцінювання та порівняння результативності процесу підвищення кваліфікації за низкою показників.

Під час проведення педагогічного експерименту (констатувального та формувального) було використано кредитно-модульну систему організації навчального процесу та очно-дистанційну форму навчання. Також під час експерименту було збережено структуру і бюджет часу підвищення кваліфікації.

В експериментальних навчальних групах було змінено зміст та організацію самостійної роботи слухачів. Слухач самостійно обирає зміст своєї самостійної роботи: два з п'яти запропонованих дистанційних навчальних модулів, тему випускної роботи та завдання для індивідуальної навчальної практики. При обов'язковій умові, що навчальне навантаження в цілому за вибірконими модулями мало становити 1,5 кредити ЄКТС (54 години). Отже, відбувалося формування кожним слухачем власної пізнавальної траєкторії, яка відповідала його запитам та інтересам.

Водночас в експериментальних групах слухачам для самостійного вивчення пропонувався новий сучасний зміст. Вперше у практиці роботи Університету менеджменту освіти рекомендовані слухачам навчальні модулі були дистанційними.

Також в експериментальних групах вперше у післядипломній педагогічній освіті застосовувався для забезпечення самостійної роботи слухачів сучасний електронний навчально-методичний комплекс на базі хмарних технологій (www.kdoumokhmara.net). Вибір хмарних сервісів технологічної платформи Google Apps для навчальних закладів був не випадковим і вирізнявся наступними перевагами: економічністю, мобільністю, універсальністю, простотою, необмеженістю, автоматизацією. Його структура та наповнення дозволили повному вирішити низку питань (вільний та повсякчасний доступ слухачів до: програм і планів підвищення кваліфікації, розкладів навчальних занять, нормативних та методичних матеріалів, необхідних для виконання та оформлення індивідуальних завдань, дидактичних і навчальних матеріалів до кожної теми всіх навчальних модулів, переліку додаткових інформаційних ресурсів Інтернету; своєчасне та постійне інформування слухачів про: проведення дистанційних занять, терміни виконання певних робіт, результати педагогічних контролів; вирішення організаційних питань у навчальній групі; отримання консультацій у викладачів-

консультантів) інформаційного та навчально-методичного забезпечення всіх етапів підвищення кваліфікації педагогічних працівників, насамперед дистанційного.

Навчання в експериментальних навчальних групах, яке відбувалося на базі ВНЗ-замовника (Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини), зумовило необхідність значно збільшити частку використання дистанційних технологій в освітньому процесі та розширити їх застосування на всі етапи підвищення кваліфікації.

У експериментальних групах 2014 р. обсяг застосування технологій дистанційного навчання для проведення навчальних занять, консультацій, педагогічного контролю, самостійного вивчення навчальних матеріалів тощо становив: на очних етапах $\approx 35\%$; на дистанційному етапі $\approx 70\%$. Досвід такого інтенсивного застосування сучасних технологій дистанційного навчання дозволив, по-перше, перевірити на практиці доцільність і можливість їх застосування та, по-друге, створити підґрунтя для переходу в близькому майбутньому (протягом 2–3 років) до якісного повномасштабного підвищення кваліфікації керівних, науково-педагогічних та педагогічних кадрів освіти за дистанційною формою навчання.

З метою підвищення достовірності результатів самостійної роботи слухачів на дистанційному етапі підвищення кваліфікації в експериментальних групах було збільшено кількість модульних контролів до трьох і проведено суттєве коригування змісту контрольних тестів. Також було змінено методика оцінки підсумків підвищення кваліфікації (введений комплексний підсумковий показник успішності підвищення кваліфікації та розроблена методика його оцінювання), що забезпечило меншу залежність результатів навчання від суб'єктивних факторів.

В якості основних показників результативності підвищення кваліфікації педагогічних працівників використовувались:

- успішність самостійної роботи слухача (УСРС), яка визначалася за результатами навчальних досягнень за модульними контролями на дистанційному етапі підвищення кваліфікації;
- успішність підвищення кваліфікації слухача (УПКС), яка розраховувалась як середнє значення суми навчальних досягнень слухача за всіма видами контролів;
- підсумкова оцінка результатів підвищення кваліфікації (ОЦ_п), яка визначалася за результатами підсумкового контролю (вихідний, диференційований залік, захист випускної роботи) за спеціальною методикою;
- приріст результатів навчальних досягнень (Δ), який визначався за результатами вхідного та вихідного педагогічного контролів.

Узагальнені результати порівняльного педагогічного експерименту представлено у табл. 1.

На підставі розрахунків критерію χ^2 за першим показником було зроблено висновок, що використання нових підходів до формування змісту та організації самостійної роботи слухачів на дистанційному етапі підвищує успішність самостійної роботи слухачів. Аналогічні розрахунки критерію χ^2 за другим показником дозволили стверджувати, що застосування нових підходів до організації, змісту і забезпечення освітнього процесу у вищому навчальному закладі післядипломної педагогічної освіти та використання сучасних технологій

дистанційного навчання підвищили результат успішності підвищення кваліфікації слухачів експериментальних навчальних груп.

Таблиця 1

**Узагальнені результати педагогічного експерименту
(шкала ЄКТС – 100 балів)**

Показник	середня оцінка, бали	
	експериментальні групи	контрольні групи
Успішність самостійної роботи слухачів	62,9	43,5
Успішність підвищення кваліфікації слухачів	77,5	63,0
Підсумкова оцінка	93,2	63,0

Результат обчислення критерію χ^2 за третім показником надав підстави стверджувати, що застосування нових підходів та використання сучасних технологій дистанційного навчання в експериментальних групах позитивно вплинули на результати підсумкових оцінок підвищення кваліфікації слухачів. Загалом дані, наведені у таблиці, та проведений аналіз результатів педагогічного експерименту за основними показниками результативності підвищення кваліфікації педагогічних працівників із використанням модифікованого критерію Пірсона – критерію χ^2 дозволили підтвердити гіпотезу нашого дослідження не лише на рівні значущості $\alpha \leq 0,05$, а й на рівні $\alpha \leq 0,01$.

Водночас, аналогічні розрахунки критерію χ^2 для показника «індивідуальні навчальні досягнення слухачів, зафіксовані під час захисту випускних робіт» довели, що застосування дистанційних технологій для організації та проведення захисту випускних робіт суттєво не впливає на індивідуальні навчальні досягнення слухачів.

У респондентів експериментальних груп було виявлено середнє значення приросту результатів навчальних досягнень на рівні 40,2. Водночас, у слухачів контрольних груп, які підвищували кваліфікацію за традиційною структурою, змістом і організацією очно-дистанційної форми навчання та не використовували сучасні технології дистанційного навчання, середнє значення приросту результатів навчальних досягнень становило лише 11,5.

Використання дисперсійного факторного аналізу (критерій Фішера-Снедекора) для порівняння приростів результатів навчальних досягнень дозволило стверджувати, що отримані після підвищення кваліфікації відмінності є статистично значущими на рівні $\alpha \leq 0,01$. А отже, розбіжності у результатах слухачів контрольних та експериментальних груп не є випадковими.

Статистично достовірно доведено, що дотримання розроблених та науково обґрунтованих положень організаційно-педагогічних умов підвищення кваліфікації педагогічних працівників на засадах дистанційного навчання забезпечує не лише покращення показників індивідуальної успішності окремих слухачів, а й результативність підвищення кваліфікації педагогічних працівників у цілому.

ВИСНОВКИ

Проведене дослідження дало підстави відповідно до поставлених задач зробити такі висновки:

1. У результаті аналізу наукових джерел та вивчення педагогічного досвіду визначено найбільш прогресивний та ефективний шлях розвитку післядипломної педагогічної освіти – перехід на відкриті системи освіти.

Доведено, що для впровадження в післядипломну педагогічну освіту принципів та моделей відкритої освіти найбільш доцільним є широке застосування в освітньому процесі сучасних технологій дистанційного навчання: («кейс»-технологія, кореспондентська, радіотелевізійна, мережева, мобільна, змішана). Проведений аналіз дистанційного навчання як особливої педагогічної (освітньої) технології дозволив представити його як чотирикомпонентну систему (загальні вимоги, властивості, принципи і засоби) та подати їх узагальнені характеристики і параметри.

У процесі дослідження проблеми впровадження дистанційного навчання в освітню діяльність Університету менеджменту освіти НАПН України створено його періодизацію: початковий етап (1999–2002 рр.), етап становлення (2003–2008 рр.), етап розвитку (2009–2014 рр.) та описано зміст кожного з них. Доведено, що така періодизація процесу впровадження дистанційного навчання в освітню діяльність може бути застосована і для післядипломної педагогічної освіти в цілому. На основі аналізу стану впровадження дистанційного навчання в освітній процес вищих навчальних закладів післядипломної педагогічної освіти виявлені основні проблеми та запропоновані шляхи їх вирішення.

2. Розроблені та науково обґрунтовані концептуальні основи організації дистанційного навчання в післядипломній педагогічній освіті, до структури яких включено базові (мета і завдання застосування дистанційного навчання, принципи організації дистанційного навчання в післядипломній педагогічній освіті та його функції), педагогічні (особливості контингенту, специфіка навчального процесу, форми організації навчання, організація педагогічного контролю та методика оцінювання результатів, різні види забезпечення освітньої діяльності) та організаційні (система підвищення кваліфікації педагогічних працівників, основи її комплектування, рівні організації дистанційного навчання, управління процесом дистанційного навчання) складові, що створило реальні передумови для науково обґрунтованої організації впровадження дистанційного навчання в освітній процес вищих навчальних закладів післядипломної педагогічної освіти.

3. Розроблено модель підвищення кваліфікації педагогічних працівників на засадах дистанційної (очно-дистанційної) форми навчання і кредитно-модульної системи організації навчального процесу, а також описано поетапний алгоритм її впровадження в освітній процес вищого навчального закладу післядипломної педагогічної освіти. Модель є структурно-функціональною, універсальною і забезпечує можливість науково обґрунтованого впровадження технологій дистанційного навчання в освітній процес вищого навчального закладу післядипломної педагогічної освіти.

4. Здійснено інноваційний підхід до організації та забезпечення самостійної роботи слухачів на дистанційному етапі очно-дистанційної форми навчання,

сутність якого полягає у самостійному відборі слухачем змісту навчання, що відповідає його професійним інтересам і потребам, та навчанням за індивідуальним навчальним планом (власною пізнавальною траєкторією).

Для інформаційно-комунікаційного забезпечення обрано хмарні технології (служби) Google Apps, що мають низку переваг: економічність, мобільність, універсальність, простота, необмеженість, автоматизація тощо.

Проведений педагогічний експеримент підтвердив ефективність нових підходів до організації, змісту та забезпечення освітнього процесу із застосуванням сучасних технологій дистанційного навчання. Використані результати дослідження сприяли покращенню успішності підвищення кваліфікації слухачів, позитивно вплинули на мотиваційний аспект навчання та задоволеність освітніх потреб слухачів.

Проведене дослідження не претендує на вичерпний аналіз усіх аспектів підвищення кваліфікації педагогічних працівників на засадах дистанційного навчання та повне розв'язання проблеми. Надзвичайна актуальність та складність цього процесу вимагає подальшого ґрунтовного дослідження окремих напрямів модернізації структури, змісту та організації освітнього процесу, вдосконалення нормативного і методичного забезпечення, розв'язання проблеми підвищення якості дистанційного навчання, подальшого вдосконалення форм і методів педагогічної діагностики у дистанційному навчанні, пошуку і практичного впровадження нових видів і форм дистанційних навчальних занять.

СПИСОК ОПУБЛІКОВАНИХ ПРАЦЬ ЗА ТЕМОЮ ДИСЕРТАЦІЇ

Навчально-методичні посібники

1. Антощук С. В. Дистанційне навчання в післядипломній педагогічній освіті (в схемах і таблицях) / [С. В. Антощук, В. В. Олійник, В. О. Гравіт, Т. І. Сябрук та ін.] ; за заг. ред. В. В. Олійника. – К. : Міленіум, 2003. – 76 с.
2. Антощук С. В. Навчально-методичний комплекс підвищення кваліфікації директорів ПТНЗ за дистанційною формою навчання / С. В. Антощук ; за заг. ред. В. В. Олійника ; упоряд. Л. Л. Ляхоцька. – К. : Міленіум, 2003. – 100 с.
3. Антощук С. В. Навчально-методичний комплекс підготовки організаторів дистанційного навчання для системи післядипломної педагогічної освіти / [С. В. Антощук, В. В. Олійник, В. О. Гравіт та ін.] ; за заг. ред. В. В. Олійника. – К. : Міленіум, 2003. – 72 с.
4. Антощук С. В. Навчально-методичний комплекс підвищення кваліфікації державних службовців V–VII категорії посад: завідувачі відділів (управлінь) освіти райдержадміністрацій та міськвиконкомів за дистанційною формою навчання / С. В. Антощук ; за заг. ред. В. В. Олійника ; упоряд. Л. Л. Ляхоцька. – К. : Міленіум, 2003. – 100 с.
5. Антощук С. В. Навчально-методичний комплекс підвищення кваліфікації завідуючих районними (міськими) методичними кабінетами за дистанційною формою навчання / С. В. Антощук ; за заг. ред. В. В. Олійника ; упоряд. Л. Л. Ляхоцька. – К. : Міленіум, 2003. – 104 с.
6. Антощук С. В. Застосування комп'ютерних і телекомунікаційних технологій у дистанційному навчанні: навч.-метод. комплекс / [С. В. Антощук,

В. В. Олійник, В. О. Гравіт, А. Л. Кліменко] ; за заг. ред. В. В. Олійника. – К. : Міленіум, 2005. – 44 с.

7. Антощук С. В. Підвищення кваліфікації керівників освіти за дистанційною формою навчання : навч. посіб. / [С. В. Антощук, В. В. Олійник, В. Ю. Биков, В. О. Гравіт та ін.] ; за заг. ред. В. В. Олійника. – К. : Логос, 2006. – 408 с. (*рекомендовано МОН України, лист № 14/18.2-382 від 17.02.2006 р.*).

8. Антощук С. В. Концептуальні засади підвищення кваліфікації керівних кадрів професійно-технічних навчальних закладів за очно-дистанційною формою навчання / [С. В. Антощук, В. В. Олійник, В. Ю. Биков, В. О. Гравіт та ін.]. – К. : ЦППО, 2007. – 104 с.

9. Антощук С. В. Підвищення кваліфікації керівних кадрів професійно-технічних навчальних закладів за дистанційною формою навчання : варіат. навч.-метод. комплекс / [С. В. Антощук, В. В. Олійник, В. Ю. Биков, В. О. Гравіт та ін.]. – К. : Ун-т менедж. освіти, 2008. – 160 с.

10. Антощук С. В. Підвищення кваліфікації керівних кадрів професійно-технічних навчальних закладів за дистанційною формою навчання : навч. посіб. / [С. В. Антощук, В. В. Олійник, В. Ю. Биков, В. О. Гравіт та ін.]. – К. : УМО, 2010. – 235 с.

11. Антощук С. В. Методика підготовки і проведення занять з навчального модуля «Відкрита освіта та дистанційне навчання» : метод. посіб. / [С. В. Антощук, В. В. Олійник, Л. Л. Ляхоцька та ін.]. – К. : УМО, 2010. – 280 с.

12. Антощук С. В. Створення дистанційного курсу (модуля) / С. В. Антощук // Інформаційні технології в освіті: зб. спецкурсів для слухачів очно-дистанційної форми навчання у системі післядипл. педаг. освіти, розробл. за проектом МОН України та Світового банку «Рівний доступ до якісної освіти» / НАПН України, Ун-т менеджменту освіти. – К., 2010. – С. 11–18.

13. Антощук С. В. Науково-методичні засади кредитно-модульної організації навчального процесу при підвищенні кваліфікації керівних кадрів за очно-дистанційною формою навчання : навч. посіб. / [С. В. Антощук, В. В. Олійник, В. О. Гравіт, Л. Л. Ляхоцька та ін.]. – К. : Педагогічна думка, 2012. – 210 с.

14. Антощук С. В. Електронний навчально-методичний комплекс «Хмара» (інструкція для слухача) : метод. рек. / [С. В. Антощук, В. І. Бессарабов, А. Л. Лапшин, Н. П. Здерко]. – К. : ДВНЗ УМО НАПН України, 2014. – 12 с.

15. Антощук С. В. Підвищення кваліфікації педагогічних працівників засобами електронного навчально-методичного комплексу «Хмара» : метод. рек. / С. В. Антощук, В. І. Бессарабов. – К. : УМО НАПН України, 2014. – 33 с.

16. Антощук С. В. Основи організації дистанційного навчання в післядипломній педагогічній освіті : наук. посіб. / С. В. Антощук, В. О. Гравіт. – Суми: НІКО, 2015. – 180 с.

Наукові статті у фахових виданнях

17. Антощук С. В. Дистанційне навчання в системі післядипломної педагогічної освіти України / С. В. Антощук, В. В. Олійник, В. О. Гравіт // Педагогічні інновації: ідеї, реалії, перспективи : зб. наук. пр. – 2001. – Вип. 4. – С. 90–95.

18. Антощук С. В. Підготовка менеджерів дистанційного навчання для післядипломної педагогічної освіти: стан і перспективи / С. В. Антощук // Вісник

післядипломної освіти : зб. наук. пр. / Ун-т менеджменту освіти НАПН України ; редкол.: О. Л. Ануфрієва [та ін.]. – 2011. – Вип. 2 (15). – С. 9–16.

19. Антощук С. В. Технології індивідуального навчання за кредитно-модульною системою організації навчального процесу [Електронний ресурс] / С. В. Антощук // Теорія та методика управління освітою : електронне наук. фах. видання. – 2011. – Вип. 6. – Режим доступу : <http://umo.edu.ua/katalogh-vidanj/elektronne-naukove-fakhove-vidannja-teorija-ta-metodika-upravlinnja-osvitoju-vipusk-6-2011>. – Назва з екрана.

20. Антощук С. В. Кадрове забезпечення дистанційного навчання в системі післядипломної педагогічної освіти / С. В. Антощук // Нова педагогічна думка : наук.-метод. журн. – 2013. – № 2 (74). – С. 48–51.

21. Антощук С. В. Модель підвищення кваліфікації педагогічних працівників за очно-дистанційною формою навчання / С. В. Антощук // Обрії : наук.-практ. журн. – 2015. – № 2 (41). – С. 41–46.

Наукові статті у зарубіжних виданнях

22. Антощук С. В. Анализ состояния и проблемы практического внедрения дистанционного обучения в образовательную деятельность институтов последипломного педагогического образования [Электронный ресурс] / С. В. Антощук // Геронтология : науч.-практ. журн. – М., 2014. – Т. 2, № 3. – Режим доступа : <http://www.gerontology.ru/7>. – Название с экрана.

Наукові статті та тези доповідей у збірниках матеріалів конференцій

23. Антощук С. В. Кадрове забезпечення впровадження дистанційного навчання в післядипломну педагогічну освіту / С. В. Антощук // Організаційно-педагогічні умови реалізації дистанційного навчання у післядипломній освіті : матеріали наук.-практ. Інтернет-конф., (Вінниця, 24–27 листоп. 2008 р.). – Вінниця : Вінницький обл. інститут післядип. освіти педагог. працівників, 2008. – С. 5–15.

24. Антощук С. В. Керована самостійна робота слухачів на дистанційному етапі підвищення кваліфікації за очно-дистанційною формою навчання / С. В. Антощук // Перспективи впровадження інформаційних та комунікаційних технологій у навчально-виховний процес : матеріали наук.-практ. Інтернет-конф., (Вінниця, 20 листоп. – 4 груд. 2009 р.). – Вінниця : Вінницький обл. інституту післядип. педаг. освіти, 2009. – С. 6–14.

25. Антощук С. В. Упровадження кредитно-модульної системи організації навчального процесу в підвищення кваліфікації керівних і педагогічних кадрів освіти за очно-дистанційною формою: планування й організація / С. В. Антощук // Проблеми розвитку післядипломної педагогічної освіти у сучасному суспільстві : зб. резюме доповідей Всеукр. наук.-практ. конф., (Херсон, 26–27 трав. 2011 р.) ; за ред. В. В. Олійника. – К. ; Херсон, 2011. – С. 4.

26. Антощук С. В. Кадрове забезпечення дистанційного навчання в системі післядипломної педагогічної освіти / С. В. Антощук // Теорія і практика дистанційного навчання в післядипломній освіті : зб. резюме доповідей Міжнар. наук.-практ. конф., (Київ, 11 жовт. 2011 р.) ; за ред. В. В. Олійника. – К., 2011. – С. 6.

27. Антощук С. В. Підготовка фахівців з дистанційного навчання в системі післядипломної педагогічної освіти (з досвіду роботи УМО) / С. В. Антощук //

Інформаційні технології та безпека інформаційно-комунікаційних систем : зб. наук. пр. Міжнар. наук.-тех. інтернет-конф., (Вінниця, 12–19 берез. 2012 р.). – Вінниця : Вінницький обл. інститут післядип. освіти педагог. працівників, 2012. – С. 10–12.

28. Антошук С. В. Аналіз стану освітньої діяльності вищих навчальних закладів післядипломної педагогічної освіти та перспективи її розвитку / С. В. Антошук // Теорія і практика дистанційного навчання в післядипломній освіті : зб. тез доп. III Міжнар. наук.-практ. конф., (Київ, 18 жовт. 2012 р.) ; за ред. В. В. Олійника. – К., 2012. – С. 7–8.

29. Антошук С. В. Інформаційно-освітнє середовище підвищення кваліфікації (з досвіду УМО) / С. В. Антошук // Інформатизація освітньої діяльності навчальних закладів післядипломної педагогічної освіти : зб. тез доп. Міжнар. метод. семінару, (Київ, 11 квіт. 2013 р.). – К. : ДВНЗ «Університет менеджменту освіти» НАПН України, 2013. – С. 7–8.

30. Антошук С. В. Нові підходи до основ планування навчального процесу / С. В. Антошук // Основні напрями модернізації освітньої діяльності у вищих навчальних закладах післядипломної педагогічної освіти на засадах сучасних технологій : зб. тез доп. Всеукр. метод. семінару, (Київ, 15 трав. 2013 р.). – К., 2013. – С. 7–8.

31. Антошук С. В. Нові підходи до планування навчального процесу у вищих навчальних закладах післядипломної педагогічної освіти / С. В. Антошук // Теорія і практика дистанційного навчання в освіті : зб. тез доп. IV Міжнар. відкритої наук.-практ. конф., (Київ, 15 листоп. 2013 р.) ; за заг. ред. В. В. Олійника. – К., 2013. – С. 7–8.

32. Антошук С. В. Підвищення кваліфікації викладачів ВНЗ III-IV р.а. на засадах інноваційних підходів і сучасних технологій / С. В. Антошук // Теорія і практика дистанційного навчання в освіті : зб. тез доп. V Міжнар. електронної наук.-практ. конф., (Київ, 28 листоп. 2014 р.). – К. : ДВНЗ «УМО» НАПН України, 2014. – С. 6.

Наукові статті в інших науково-методичних виданнях

33. Антошук С. В. Проблеми дистанційного навчання в післядипломній педагогічній освіті / С. В. Антошук, В. О. Гравіт // Педагог професійної школи : зб. наук. пр. – К., 2002. – Вип. III. – С. 88–95.

34. Антошук С. В. Впровадження дистанційного навчання в освітню діяльність інститутів ППО (за матеріалами Інтернет-конференції) / С. В. Антошук // Післядипломна освіта в Україні. – 2004. – № 1. – С. 101–105.

35. Антошук С. В. Нові підходи до планування навчального процесу у вищих навчальних закладах післядипломної педагогічної освіти / С. В. Антошук // Науково-методичні основи модернізації освітньої діяльності вищих навчальних закладів післядипломної педагогічної освіти на засадах сучасних технологій : зб. наук. пр. / НАПН України, Ун-т менедж. освіти. – К., 2014. – С. 100–108.

АНОТАЦІЇ

Антощук С. В. Організаційно-педагогічні засади підвищення кваліфікації педагогічних працівників за дистанційною формою навчання. – На правах рукопису.

Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата педагогічних наук за спеціальністю 13.00.04 – теорія і методика професійної освіти. – ДВНЗ «Переяслав-Хмельницький державний педагогічний університет імені Григорія Сковороди», Переяслав-Хмельницький, 2016.

Дисертація присвячена проблемам підвищення кваліфікації педагогічних працівників на засадах відкритої освіти та дистанційного навчання.

У дисертації досліджені теоретичні, методологічні та правові засади підвищення кваліфікації педагогічних кадрів освіти за дистанційною (очно-дистанційною) формою навчання. Проаналізовано сучасний стан та проблеми практичного впровадження дистанційного навчання в освітній процес вищих навчальних закладів післядипломної педагогічної освіти.

Розроблені науково-методичні основи підвищення кваліфікації педагогічних працівників за дистанційною (очно-дистанційною) формою навчання, структура яких включає: концептуальні основи організації дистанційного навчання в післядипломній педагогічній освіті; модель підвищення кваліфікації педагогічних працівників на засадах дистанційної (очно-дистанційної) форми навчання і кредитно-модульної системи організації навчального процесу та поетапний алгоритм її впровадження в освітній процес вищого навчального закладу післядипломної педагогічної освіти.

Здійснено інноваційний підхід до організації (створення та реалізація власної пізнавальної траєкторії кожним слухачем) та забезпечення самостійної роботи слухачів (використання хмарних технологій на основі сервісів Google Apps для навчальних закладів) на дистанційному етапі очно-дистанційної форми підвищення кваліфікації.

Ключові слова: підвищення кваліфікації педагогічних працівників, відкрита освіта, дистанційне навчання, технології дистанційного навчання, дистанційна (очно-дистанційна) форма навчання.

Антощук С. В. Организационно-педагогические основы повышения квалификации педагогических работников за дистанционной формой обучения. – На правах рукописи.

Диссертация на соискание ученой степени кандидата педагогических наук по специальности 13.00.04 – теория и методика профессионального образования. – ГВУЗ «Переяслав-Хмельницкий государственный педагогический университет имени Григория Сковороды», Переяслав-Хмельницкий, 2016.

В диссертации исследованы теоретические, методические и правовые основы повышения квалификации педагогических работников образования за дистанционной (очно-дистанционной) формой обучения. Осуществлён анализ процесса внедрения дистанционного обучения в образовательную деятельность высших учебных заведений последипломного педагогического образования,

в процессе которого также было изучено современное состояние и выявлены определённые проблемы: ограниченные масштабы применения и низкие темпы внедрения дистанционного обучения в образовательный процесс большинства высших учебных заведений последипломного педагогического образования, невысокое качество и эффективность применения технологий дистанционного обучения, медленные темпы создания единого информационно-образовательного пространства последипломного педагогического образования, разрозненные и неконцентрированные усилия творческого взаимодействия высших учебных заведений последипломного педагогического образования в вопросах дистанционного обучения.

Разработаны научно-методические основы повышения квалификации педагогических работников за дистанционной (очно-дистанционной) формой обучения, в состав которых входят: система концептуальных основ организации дистанционного обучения в последипломном педагогическом образовании, представленная в виде базовых, педагогических и организационных показателей, и модель повышения квалификации педагогических работников за дистанционной (очно-дистанционной) формой обучения и кредитно-модульной системой организации учебного процесса. В диссертации дано научное обоснование модели, раскрыто содержание всех компонентов и разработан поэтапный алгоритм её реализации в образовательном процессе высшего учебного заведения последипломного педагогического образования.

Осуществлен инновационный подход к организации, содержанию и обеспечению учебного процесса по повышению квалификации педагогических работников на основе принципов открытого образования и современных технологиях дистанционного обучения. Суть которого состоит в самостоятельном формировании содержания повышения квалификации и его реализации по индивидуальной познавательной траектории каждым слушателем, что отвечает его профессиональным интересам и запросам, а также использовании облачных технологий для информационно-коммуникационного обеспечения учебного процесса.

Проведена экспериментальная проверка результативности повышения квалификации педагогических работников в экспериментальных и контрольных группах по основным показателям: успешность самостоятельной работы слушателей, успешность повышения квалификации, итоговая оценка результатов повышения квалификации и прирост результатов учебных достижений. В результате проведенных статистических расчетов с использованием критерия χ^2 и критерия Фишера-Снедекора достоверно доказано, что выполнение разработанных и научно обоснованных основных положений организационно-педагогических условий повышения квалификации педагогических работников на основе дистанционного обучения и современных технологий повышает его результативность.

Ключевые слова: повышение квалификации педагогических работников, открытое образование, дистанционное обучение, технологии дистанционного обучения, дистанционная (очно-дистанционная) форма обучения.

Antoshchuk S. V. Organizational and pedagogical principles of training teaching staff by distance learning. – On the right of manuscript.

Thesis for the Candidate Degree in Pedagogical Sciences, specialty 13.00.04 – Theory and Methods of Professional Education. – SHEE «Pereiaslav-Khmelnytskyi Hryhorii Skovoroda State Pedagogical University», Pereiaslav-Khmelnytskyi, 2016.

The thesis is devoted to the problems of training teaching staff on the basis of open education and distance learning.

In the dissertation theoretical, methodological and legal bases of training teaching staff for distance (blended) learning. The current state and problems of practical implementation of distance learning in the educational process of higher educational institutions of postgraduate education.

The scientific and methodological foundations of training teaching staff by distance (blended) learning, whose structure includes conceptual basis of distance education in postgraduate teacher education; model training teaching staff on the basis of distance (blended) form of education and credit-modular system of educational process step by step algorithm and its implementation in the educational process of higher educational institution of postgraduate education.

Done innovative approach to (the creation and implementation of their own cognitive trajectory of each student) and provision of independent work of students (using cloud technology based services Google Apps for Education) on the remote stage blended forms of training.

Key words: training of teaching staff, open education, distance learning, distance education technology, distance (blended) form of learning.

Підписано до друку 28.04.2016 р. Формат 60x90/16.
Ум. друк. арк. 0,9. Обл.-вид. арк. 0,9.
Тираж 100. Зам. 39.

«Видавництво “Науковий світ”»[®]
Свідоцтво ДК № 249 від 16.11.2000 р.
м. Київ, вул. Казимира Малевича (Боженка), 23, оф. 414.
200-87-15, 050-525-88-77
E-mail: nsvit23@ukr.net
Сайт: nsvit.cc.ua